הדיעות בנייר

מאת אורי אבנרי

30 - 28 במאי 1973

האח הגדול

עינו פקוחה!

מאז נפתח מושב־החקיקה האחרון של הכנסת, הגשנו לה סידרה ארוכה של הצעות דחופות לסדר־היום. אף אחת מהן לא הוכרה כדחופה. הנשיאות פשוט החליטה לסתום לנו את הפה.

הנה כמה מן הנושאים שאינם חשובים ואינם דחופים, לדעת הנשיאות:

- **הפעלת „קול השלום" של אייבי נתן.**
- **הסידורים הכלכליים שהיו כרוכים בפרישת הנשיא זלמן שז"ר.**
- **הלחץ הממשלתי על ההסתדרות לוותר על תוספת־היוקר.**
- **פרשת חלוקת המדליונים לחברי־הכנסת.**
- **העלאת קנסות־התנייה מטעם מישרד־התחבורה.**
- **גירוש אלמנות ויתומים משכם אל מעבר לירדן.**
- **יוזמת בורגיבה.**
- **הידיעות על האזנת־סתר בישראל.**

כאשר דחתה הנשיאות גם את הדחיפות של הנושא האחרון, החלטנו לפעול. השתמשנו במיכסת העלובה שלנו, והעלינו את הנושא כחצעה רגילה — ובכך מנענו מן הממשלה את האפשרות להעלימה.

■ ■ ■

ואלה היו דברינו:

אורי אבנרי: בספרו 1984 מתאר ג'ורג' אורוול עולם של רודנות טוטאלית, עולם שבו מסתכל ומקשיב השילטון לנעשה בכל בית ובכל חדר במדינה.

האח הגדול — עינו פקוחה.

השערורייה הנוראה של פרשת ווטרגייט בארצות־הברית מוכיחה שהעולם כולו, וגם חלקו הדמוקרטי, הולך ומתקרב ליעד מיפלצתי זה, תשע שנים לפני התאריך הנקוב.

בפרשת ווטרגייט נתגלה, עד כה, שיחידת ריגול וחבלה, שהיתה ממוקמת בבית הלבן עצמו, צותתה באופן שיטתי לשיחות במיפלגה היריבה, ואף פרצה למישרדיה כדי להטמין ולהפעיל בה מכשירי־האזנה. לאחר מכן התגלה שיועץ הנשיא לענייני ביטחון, הנרי קיסינג'ר, ביקש לצותת לשיחות הטלפוניות של בכירי עוזריו, כדי לאתר הדלפות.

נתגלה שממשלת ארצות־הברית מקיימת ציתות לשיחות הטלפון של שגרירויות זרות, וביניהן שגרירות ישראל, שהוזכרה בפירוש.

נתגלה שהנשיא ניכסון עצמו ניצח על הכנת תוכנית להקמת רשת מסועפת של בילוש וציתות פוליטיים, תכנית שנפסלה רק בגלל התנגדותו החריפה של ראש הבולשת הפדרלית, האף־בי־איי, אדגר הובר המנוח.

נתגלה שהמוסד המרכזי לביון של ארצות־הברית, סי־איי־איי, שיתף פעולה במישור האופרטיבי עם יחידת הריגול של הבית הלבן, והעמיד לרשותה את ציודו המתוחכם.

יש להניח שגילויים אלה אינם אלא ראש הקרחון. האח הקטן — עינו פקוחה גם היא.

הודאה מחרידה

של גולדה

זה קרה, אדוני היושב־ראש, בארצות־הברית, דמוקרטיה ותיקה ומבוססת. מה קורה בישראל?

לפני כמה ימים הודתה ראש־הממשלה שאמנם ביקשה לחקור את שריה באמצעות אחד משירותי־הביטחון. זוהי הודאה מחרידה כלעצמה, המעידה על פיזופיה שלמה.

לא ברור איך התכוונה לנהל את החקירה — על־ידי חקירות שתי־וערב, עיקוב או ציתות, או בכל דרך אחרת. המניעים היו דומים לאלה של קיסינג'ר בפרשת ווטרגייט: לאתר מקורות הדלפה.

כבר לפני כן נפוצו לא פעם ידיעות על ציתות לשיחות אנשי־ציבור ועיתונאים. כך, לא מכבר, נודע כי נערך ציתות לשיחות הטלפון של כתב צבאי, מר זאב שיף, כדי לאתר מקורות־מידע.

לפני שנים רבות נתגלה, במיקרה, מכשיר־ציתות בשולחן העבודה של חבר־הכנסת מאיר יערי. כשנתפסו מפעיליו ונמסרו למישטרה, הם הוברחו לחופשי. זה היה בימים כאשר עצם קיומו של שירות הביטחון הכללי, על מחלקותיו הביטחוניות והמפלגתיות־הפוליטיות, הוכחש בתוקף. ורק מאמצים בלתי־נלאים של העולם הזה, לחשיפת מה שקראנו אז „מנגנון החושך", הכריחו בסופו של דבר את ממשלת בן־גוריון לגלות ברבים את קיומם של המוסד־המרכזי־למודיעין־ולביטחון ושירות־הביטחון־הכללי.

אולם עד היום אין פעולת מוסדות אלה מוסדרת בחוק, כפי שמוסדרת פעולת המישטרה בפקודת המישטרה.

לכמה אנשי ציבור התקינו מכשירים שלא נתגלו? לכמה עיתונאים, ועיתונים, ובכלל זה שבועונים מסויימים, צותתו או מצותתים היום?

זאב הרינג: לא נתגלו...

אורי אבנרי: אם לא נתגלו — אז אין? יש לך, כנראה, דיעה רעה על יעילותם של השירותים המשתמשים במכשירי האזנה.

זאב הרינג: — — —

אורי אבנרי: בשגרירות ארצות־הברית במוסקבה — בוודאי אחד המקומות השמורים ביותר מבחינה אלקטרונית — נתגלה מכשיר־ציתות בסמל של מדינת ארצות־הברית, שהיה תלוי מעל לראשו של השגריר, זמן רב אחרי שהוטמן שם על־ידי שירותי הבטחון הסובייטים.

לגלות מכשיר־ציתות מתוחכם בימינו, זה אחד הדברים הקשים ביותר. לגלות ציתות לטלפונים — זה כימעט דבר בלתי־אפשרי.

התיקווה הנוראה

אדוני היושב־ראש, אנשים רבים במדינה, ולאו דווקא רודפי־סנסציות, השתכנעו ואף אמרו בתקופות שונות שיש ציתות לשיחותיהם.

לי עצמי הוכח הדבר לא פעם.

איך שהוא התרגלנו כולנו לכך, ויש אומרים שאין עלבון יותר חמור לאיש־ציבור ישראלי מאשר הטענה שאין מצותתים לשיחותיו. (אולי זוהי עילה לתביעה על לשון הרע — אין מצותתים לך, סימן שאינך חשוב!)

שער „העולם הזה" 20.11.57

אולם כל המערכת הזאת של ציתות־סתר לשיחות פרטיות, לשיחות טלפוניות ולשיבות פוליטיות, למסרות ביטחוניות אמיתיות ולמטרות מפוקפקות יותר, מעוררת שאלות חמורות ביותר לעצם קיומה של דמוקרטיה במדינת חוק.

מי שמצתת — אוסף מידע. לא רק מידע הנוגע ל־עניינו, אלא גם הרבה מידע אחר על חייו ועניניו של המצותת. כל זה נרשם, נשמר, מועבר, מתוייק. כל זה יכול לשמש למטרות רבות.

איש במדינה יש תיקיות, ובהן רכבות־רכבות עמודי תעתיק של ציתותים, הכוללים פרטים על עסקיהם, חייהם, אף ענייניהם האינטימיים של אזרחים.

זוהי פירצה נוראה הקוראת לא רק לגנבי, אלא גם לסחטן הפוליטי, המיפלגתי והפרטי.

שום חוק במדינה אינו סותם כיום פירצה זו. לכל אדם מותר לצותת כאוות נפשו.

משה דיין יצותת

אדוני היושב־ראש, לפני אחת־עשרה שנה הגיש שר־המישפטים דאז, מר דב יוסף, לכנסת החמישית את החוק למניעת האזנת סתר, 1962, שבא לאסור האזנת־סתר פרטית, ולהטיל מיגבלות על האזנת־סתר ממלכתית.

חוק זה לא נדון באותה הכנסת. למחרת הבחירות לכנסת השישית החיל עליו השר דב יוסף את חוק הרציפות, אך עם כניסתו של מר יעקב שמשון שפירא לתפקיד שר־המישפטים — במיקרה או לא במיקרה — הצעת־החוק שבקה חיים לכל חי. היא נעלמה מסדר־היום של הכנסת השישית, וכלל לא הובאה עוד לכנסת השביעית.

דיפלומט הוא אדם המשקר

למען ארצו בחוץ־לארץ -

אבל מישרד־החוץ קיים כדי

לשקר לציבור הישראלי...

את הדיון על פעולות מישרדו פתח אבא אבן ב־„הודעה מדינית" חסרת כל תוכן, בה סקר את כל טכסיסי מישרד־החוץ בשש השנים האחרונות שבאו לחוכיח, כביכול, את פעולתו למען השלום. בנאום לא הזכיר אף במילה אחת (!) את יוזמת־השלום של בורגיבה, שעמדה באותם ימים במרכז ההתעניינות הלאומית והבינלאומית.

נשאנו את הנאום האופוזיציוני העיקרי בוויכוח, וכך גם התייחס אליו אבן עצמו בתשובתו. להלן הדברים:

אורי אבנרי: מזה שנים עורכים אנשי „ארץ־ישראל השלמה" צייד על מר אבא אבן. זוהי התעללות שיטתית, שאין לה שום הצדקה.

כי אין משרת נאמן יותר, יעיל ומוצלח יותר לממשלת גולדה מאיר ומשה דיין, מאשר שר־חוצה.

שום איש דורס לא יכול היה לשרת את מדיניותה בייתר כישרון, מאשר מר אבא אבן, המתעופף זו על כנפייונים צחורות אנה ואנה.

להחניק ולהסחיר

מהי המדיניות שמר אבן ומישרדו משרתים אותה בנאמנות כה רבה?

ממשלת גולדה מאיר אומרת: לעולם לא נחזור לגבולותינו הקודמים, אף לא תמורת שלום רישמי ומעשי, שיכבוש את ביטחון המדינה.

אנחנו מוכנים לשלום, אם הוא ישאיר בידינו חלקים גדולים של השטחים המוחזקים.

המינימום המוצהר הוא: כל איזור ירושלים, כל רמת־הגולן, כל ביקעת הירדן, תיקוני־גבול ביהודה ובשומרון, כל חוף ים־המלח, חלק מאיזור חברון, כל רצועת־עזה, פיתחת־רפיח, צפון סיני, חוף ים־סוף, שארם־אל־שייך ומרחב־שלמה.

אם לא נשיג שלום כזה, נחזיק בכל השטחים המוזכרים לצמיתות.

הממשלה יודעת ששלום כזה אינו אפשרי.

הממשלה גם יודעת שניתן להשיג כיום שלום אמיתי, שלום מלא וסופי, עם כינון יחסים הוגנים וביטחון איתן, תמורת ויתור על השטחים המוחזקים והכרה בזכות העם הפלסטיני להגדרה עצמית, לצד מדינת־ישראל.

חלקים גדולים בעולם הערבי רוצים בכך. כל מעצמות־העל, ובכללן ארצות־הברית, תומכות בכך. אני מאמין שרוב הציבור הישראלי — אילו הועמדה בפניו הברירה הפשוטה בין שלום ושטחים — היה בוחר בכך.

לכן מוטלים על מישרד־החוץ שני תפקידים מרכזיים בממשלה זו:

- **להחניק באיבה כל יוזמה לשלום, מכל צד שהוא, מכיוון שכל יוזמה כזו תכריח את ממשלת ישראל, בסופו של דבר, לוותר על חלק מן השטחים שהיא רוצה לספחם לישראל;**
- **להסתיר אמת זו מעיני הציבור הישראלי, ולשכנע את הציבור שאין כל אפשרות לשלום, שאין אף ערבי אחד הרוצה באמת בשלום, שכל הדיבורים הערביים על שלום אינם אלא מזימה להשמדת המדינה.**

בביצוע שני תפקידים אלה, מגלים מר אבן ופקידיו כישרון הגובל בגאוניות.

לשקר למען המולדת

לפני 350 שנה אמר דיפלומט בריטי, הנרי ווטן: „שגריר הוא אדם ישר, הנשלח לחוץ־לארץ כדי לשקר למען ארצו."

זוהי עדיין נורמה מקובלת. אולם תחת כנפיו של